

ÀMBIT SOCIAL: GEOGRAFIA I HISTÒRIA

ESPA I MÒDUL II

Índex

Tema 1: EL FEUDALISME	5
1. El Feudalisme	5
1.1. Els Orígens del Feudalisme	5
1.2. El Feu i el Vassallatge	5
1.3. Una Societat Estamental.....	6
Activitats.....	6
2. La Monarquia Feudal	7
2.1. El Rei en la Piràmide Feudal del Poder.....	7
2.2. Una Monarquia amb Escassos Poders	7
2.3. El Rei Tenia la seua Pròpia Cort	7
Activitats.....	7
3. El Feu	8
3.1. El Feu.....	8
3.2. Relacions entre Senyors i Llauradors.....	8
Activitats.....	9
4. La Societat Feudal: els llauradors.....	9
4.1. La Vida dels Llauradors.....	9
4.2. El Treball en el Camp.....	10
Activitats.....	10
5. Organització de l'Església.....	11
Activitats.....	12
6. L'Època dels Monestirs	12
6.1. Esglésies i Monestirs.....	12
6.2. La Vida als Monestirs	13
6.3. Els Ordes Religiosos	13
Activitats.....	13
7. Artesans i Gremis	13
7.1. El Taller Artesà.....	13
7.2. Els Gremis.....	14
Activitats.....	14
8. La Ciutat Medieval	15
8.1. Com Eren les Ciutats?	15
8.2. Els Habitants de la Ciutat	15
Activitats.....	16
 Tema 2: LA REVOLUCIÓ FRANCESA.....	18
1. La Revolució Francesa	18
1.1. La Societat Francesa	18
1.2. Els Poders en la Societat Prerrevolucionària	18
2. Causes de la Revolució Francesa	19
Activitats.....	20
Activitats.....	21
3. Desenvolupament i Etapes de la Revolució Francesa.....	22
3.1. La Revolució Burgesa (1789 - 1792).....	22
Activitats.....	23
3.2. La República Democràtica (1792 – 1795)	24
Activitats.....	25

3.3. La República Burgesa (1795 – 1799).....	26
Activitats.....	26
Tema 3: LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL	28
1. La Revolució Industrial.....	28
2. Estructura Econòmica de la Societat Agrària Tradicional	28
3. Els Factors de la Revolució Industrial	29
3.1. Inici de l'Explosió Demogràfica.....	30
3.2. La Revolució Agrícola Anglesa	30
3.3. Creixement del Comerç.....	31
3.4. Noves Millores en el Transport.....	32
3.5. Les Innovacions Tècniques i el Desenvolupament Industrial: el Tèxtil i la Siderúrgia	32
3.6. L'Expansió de la Industrialització	33
3.7. Conseqüències de la Revolució Industrial.....	33
Activitats.....	34

1

El Feudalisme

Tema 1: EL FEUDALISME

1. El Feudalisme

1.1. Els Orígens del Feudalisme

Després de la mort de Carlemany, el seu imperi es va enfonsar a causa de les contínues lluites entre els seus successors i a les invasions de musulmans, normands, hongaresos. Aquesta situació va donar lloc a l'aparició del feudalisme perquè:

a) Els nobles de l'Imperi Carolingi van acabar actuant com a amos de les terres davant la feblesa dels monarques.

b) Davant el desordre provocat per les guerres i per les lluites entre els nobles, el monarca no podia protegir els llauradors per no tenir un exèrcit suficient.

Per aquest motiu, els llauradors no van tenir un altre remei que acudir al senyor feudal més pròxim que disposara d'un **castell** on refugiar-se, d'aquesta manera es van convertir en els seus **serfs**.

1.2. El Feu i el Vassallatge

El **feu** era una gran extensió de terres (**latifundi**) propietat d'un senyor, que podia ser un noble o un eclesiàstic.

En els seus feus, el senyor tenia poder per a **governar, impartir justícia i cobrar els impostos** als llauradors.

En el sistema feudal, tots els grups socials establien entre ells **pactes de fidelitat** que rebien el nom de **vassallatge**:

- Els grans nobles d'un regne juraven fidelitat al monarca. Ho feien en un acte solemne dividit en dues parts:
 - L'**homenatge**, en el qual el noble, de genolls davant el monarca, li jurava fidelitat.
 - La **investidura**, per la qual el monarca cedia un feu al seu noble vassall. A canvi del feu, el vassall es comprometia a donar ajuda militar i consell al seu senyor.
- Els grans senyors podien prendre com a **vassalls** a altres nobles menys importants. Aquests havien de jurar fidelitat al seu senyor i combatre al seu costat a canvi d'un feu més xicotet.
- Els llauradors que treballaven en els feus eren serfs del seu senyor, li devien fidelitat i havien de pagar-los rendes.

1.3. Una Societat Estamental

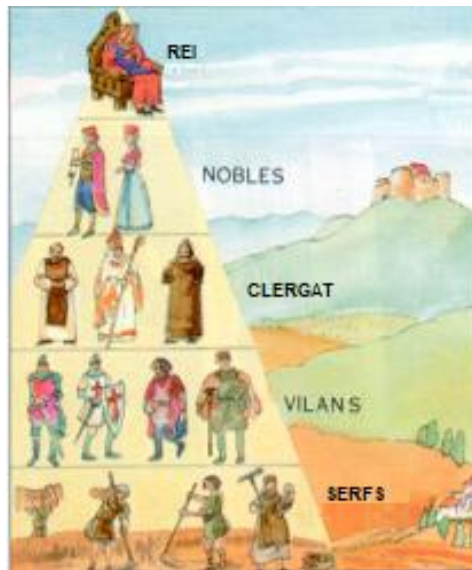
La societat medieval es dividia en tres estaments

- Els nobles (comtes, marquesos, cavallers, etc.): Guerrejaven i defensaven a la població en cas de guerra.
- Els eclesiàstics (bisbes, abats, etc.): Resaven a Déu i dirigien la Cristiandat.
- Els llauradors: amb el seu treball mantenien als altres dos estaments. Constituïen la majoria de la població.

Es pertanyia a cada estament per naixement i era molt difícil accedir al dels privilegiats.

Els dos primers estaments de la societat feudal (nobles i eclesiàstics) eren els privilegiats. Es deien així perquè tenien privilegis com: no treballar, no pagar impostos, impartir justícia i utilitzar armes.

La resta de la població no tenia cap privilegi.

La piràmide feudal

Activitats

1. Per què els llauradors van haver de sotmetre's a un senyor poderós?
2. Què és el vassallatge?
3. Què tres estaments formaven la societat medieval?
4. Per què es representa la societat medieval mitjançant una piràmide? Qui estava en el cim? Quin ofici desenvolupava cada estament?
5. Quin estament era el més nombrós?

2. La Monarquia Feudal

2.1. El Rei en la Piràmide Feudal del Poder

En el sistema feudal, el rei se situava en la cúspide de la piràmide social. Se'l considerava, en principi, com *primus inter pares* (el primer entre iguals). Aquests iguals eren els nobles i els grans càrrecs eclesiàstics, que eren els seus vassalls, amos de grans feus, que li juraven fidelitat i obediència.

El rei no era triat pel poble, sinó que tenia caràcter sagrat i se li rendia un culte diví.

2.2. Una Monarquia amb Escassos Poders

El rei només tenia un poder total en les terres dels seus propis feus. En la resta del seu regne (els feus dels seus vassalls), el rei només mantenia algunes funcions com:

- **Era el cap de l'exèrcit feudal.** Quan s'organitzava una campanya militar, el rei cridava els seus nobles vassalls, que acudien amb els seus guerrers. Els nobles no podien negar-li l'assistència perquè podien ser declarats **coquins** i el rei podia llevar-los els seus feus.
- **Cobrava alguns tributs.** La principal riquesa del monarca li venia dels seus propis feus. A part cobrava tributs als nobles i a l'Església.
- **Impartia justícia.** Però els seus jutges no podien intervenir en els feus dels seus nobles vassalls ni de l'Església.

2.3. El Rei Tenia la seua Pròpia Cort

Molts reis medievals no disposaven de residència fixa. Es traslladaven a algunes de les seues ciutats o castells i amb ells anaven els seus familiars i un grup de nobles, eclesiàstics, juristes, servidors, guerrers... que formaven la seua **cort**.

Dins d'aquesta cort va aparèixer un grup que li aconsellava en totes les qüestions i l'ajudaven a governar. Formaven la **Cúria Règia** o **Consell Real**.

Activitats

1. Cerca en el diccionari el significat de les paraules:

coquí:

cúria:

2. Contesta les següents qüestions relacionades amb aquest text:

EL REI MEDIEVAL TENIA CARÀCTER SAGRAT

Quina cosa és el rei? Vicaris de Déu són els reis, cadascun en el seu regne, posats sobre les gents per a mantenir-les en justícia. (...)

I els sants van dir que el rei és posat en la terra en lloc de Déu per a complir la justícia i donar a cadascun el seu dret. (...)

I naturalment van dir els savis que el rei és cap del regne, perquè així com del cap naixen els sentits que manen a tots els membres del cos, bé així pel manament que naix del rei, que és senyor i cap de tots els del regne, s'han de manar i guiar i fer un acord amb ell per a obeir-lo.

- Per què el rei medieval tenia caràcter sagrat?
- Segons el text, quina era la seua missió en la terra?

3. Què significa que el rei era primus inter pares?

4. Quins poders tenia el monarca en el seu regne?

5. D'on procedia la riquesa del rei?

6. Explica com s'organitzava l'exèrcit feudal. Qui era el seu cap suprem?

7. Què era la cort? I el Consell Real?

3. El Feu

3.1. El Feu

Un feu era una gran extensió de terra cedida per un rei o un noble de major rang a un senyor feudal. Es dividia en:

- La **reserva senyorial**: part del feu que el senyor es reservava per a la seua explotació directa i on se situava la seua residència.
- Els **mansos**: porcions de terra cedides als llauradors a canvi del pagament de rendes en forma de productes (una part de la collita, menjar, teixits.) i prestacions personals (hores de treball en la reserva senyorial, dies d'arada, sembra, sega, serveis domèstics, etc.).

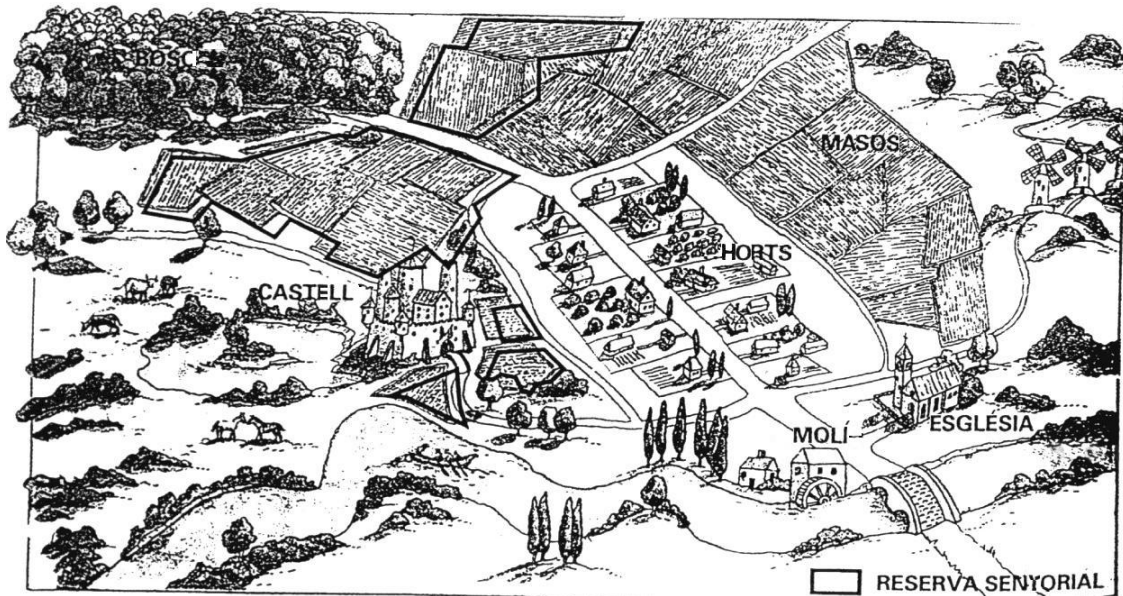
3.2. Relacions entre Senyors i Llauradors

El senyor, a més de ser un gran propietari que explotava els seus territoris, tenia poders sobre els habitants del seu feu: podia dictar ordres i lleis, jutjar-los i castigar-los.

També cobrava imposats als llauradors per l'ús del forn, i la premsa. Imposava peatges a les mercaderies que travessaven els seus dominis i ponts i regulava el dret de caça, pesca i explotació dels seus boscos.

En l'Edat mitjana hi havia pocs llauradors lliures, propietaris de les seues terres, la majoria habitaven en feus i depenien d'un senyor.

Activitats

Representació d'un feu medieval

1. Identifica en el dibuix les diferents parts d'un feu. On es localitzava el castell? I el llogaret?
2. On vivia el senyor feudal? I els llauradors?
3. Quins elements formen part de la reserva senyorial? I dels masos?

4. La Societat Feudal: els llauradors

4.1. La Vida dels Llauradors

Durant l'Edat mitjana, el 90% dels europeus eren **llauradors**. La seua vida havia de ser dura i miserable encara que tenim poques notícies d'ells, ja que la immensa majoria eren analfabets i no han deixat testimoniatges escrits.

Els llauradors eren **autosuficients**, és a dir, produïen tot el que necessitaven: menjar, vestits, cases, instruments... Solien menjar poc i malament: pa negre, cotes, sopa de llegums, verdures, ous, llet i formatge. Només en dies de festa menjaven carn, especialment de porc.

4.2. El Treball en el Camp

Els homes feien el dur treball del camp (llaurar, segar, podar, tallar arbres...); les dones ajudaven en la sega i la verema, cuidaven l'hort, els ocells de corral. També filaven, teixien i elaboraven els seus vestits amb la llana de les ovelles.

Per a treballar disposaven d'**instruments molt rudimentaris**: l'aixada, la falç, la dalla i l'arada, també coneixien el jou per als bous.

Practicaven una **rotació biennal** dels cultius i es veien obligats a deixar descansar la terra un temps (**guaret**) perquè no disposaven d'abonament.

Principalment cultivaven cereals per a fer el pa, també plantaven llegums (fesols, cigrons...), i en les solanes tenien vinyes i en els seus horts, cebes, enciams i arbres fruiters.

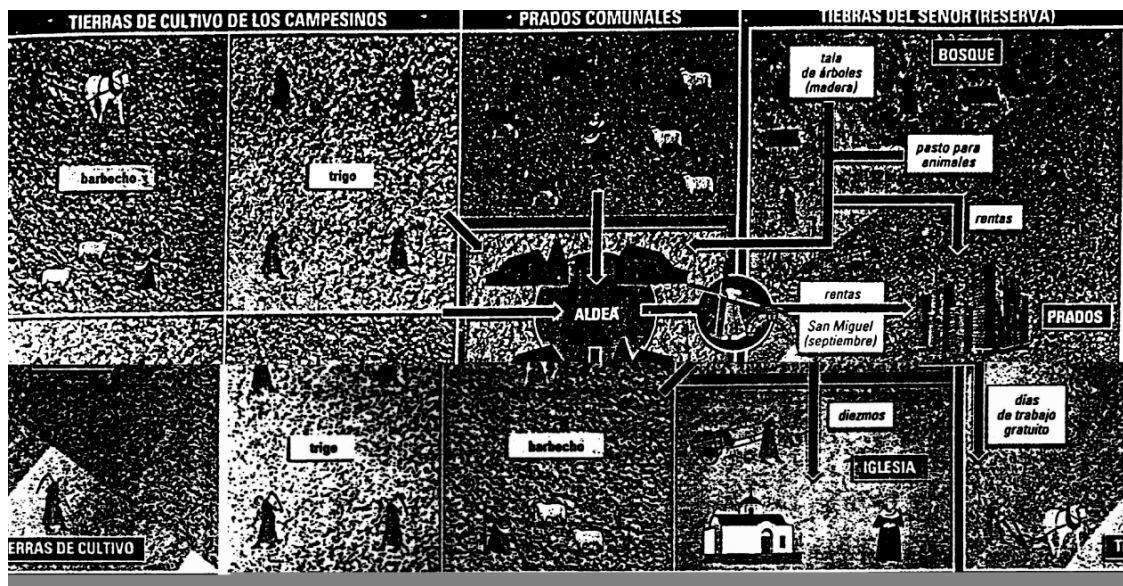
Activitats

1. Per què era necessari el guaret?

2. Com eren els instruments dels llauradors? Quins eren els cultius més importants?

- El llogaret on viuen els llauradors rep productes (collites, carns, llets, fusta...) D'on?
- A qui han de pagar delmes i rendes els llauradors? Què significa la paraula delme?
- Per l'ús de quines construccions també han de pagar al senyor? A més de diners o productes, amb quina altra cosa han de pagar-li?

3. Interpreta l'esquema de funcionament d'un feu.

- Fixa't com es representa la rotació de cultius. Recordes què és el guaret?

4. Cerca la seua parella:

Investidura	Grup social que té drets i forma de vida comunes
Torre de l'homenatge	Grup de persones que envolten al monarca
Guaret	Part central del castell on resideix el senyor
Estament	Lliurament d'un feu al noble o eclesiàstic vassall
Cort	Part de terra que es deixa en repòs

5. Organització de l'Església

Els cristians s'agrupaven en **parròquies**, dirigides per sacerdots (rectors). Un conjunt de parròquies formava una **diòcesi** al front de la qual se situava el bisbe. Capellans, retors i bisbes formaven el **clergat secular**.

Per a pregar a Déu en soledat, monjos i monges, sota l'autoritat d'un abat o abadessa, van fundar monestirs i es van sotmetre a una regla. Constituïen el **clergat regular**.

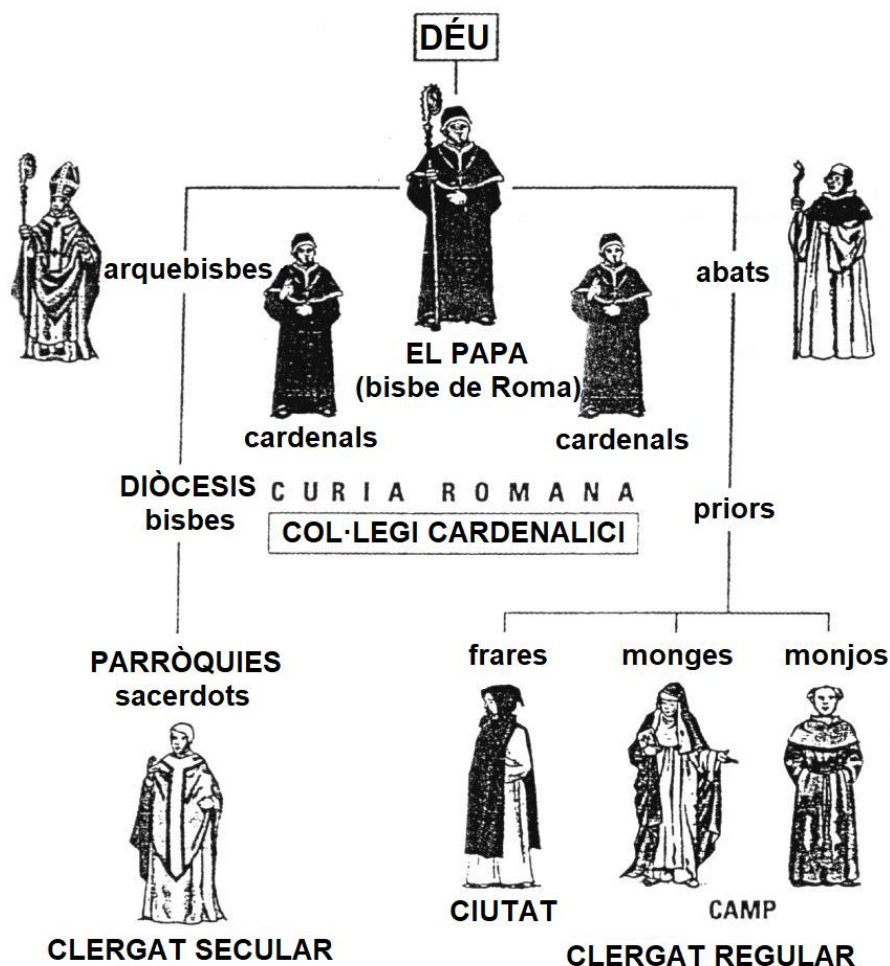
Tots depenien del Papa, màxima autoritat de l'Església, que era triat i aconsellat pels cardenals.

Durant més de dos segles el papa va ser l'autoritat màxima de la cristiandat a la qual estaven sotmesos els monarques.

L'Església era una institució amb una gran riquesa econòmica. Posseïa immensos feus i cobrava a tots els seus vassalls el delme, un impost per a mantenir al clergat.

Activitats

Observa l'organigrama, llig el text i respon a les següents preguntes:

- Qui era la màxima autoritat de l'Església? Qui l'ajudaven a governar?
- Què era el clergat regular? I el clergat secular? Qui constituïen les màximes autoritats de cada grup?

6. L'Època dels Monestirs

6.1. Esglésies i Monestirs

En un món en el qual la major part de la població era llauradora, l'Església es va veure obligada a **ruralitzar-se**, és a dir, a establir-se en el camp per a evangelitzar i dirigir la vida dels llauradors.

L'Església va ser l'edifici central de qualsevol llogaret, poble o ciutat. A més de les esglésies parroquials dels pobles, en aquesta època es van

construir monestirs. En aquests es conservaven i copiaven els textos literaris i s'hi ensenyava a llegir i a escriure.

6.2. La Vida als Monestirs

Un monestir era un conjunt d'edificis i dependències, amb estable, graner, hort, molí, etc. Les terres que envoltaven al monestir solien ser de la seua propietat; i igual que qualsevol altre feu, disposava de llauradors, i serfs per a treballar-les.

L'oració era el seu principal objectiu, ja que la vida monàstica tenia com a finalitat allunyar-se del món per a lliurar-se a un contacte més directe amb Déu.

6.3. Els Ordes Religiosos

Durant l'Edat mitjana va haver-hi diferents ordes religiosos. La més important va ser la dels benedictins.

Tots els ordes religiosos estaven sotmeses a una regla, és a dir, un conjunt de normes que regulava cadascuna de les activitats monàstiques.

Fins a les activitats més senzilles dels monjos, com el menjar, les hores de somni, les visites..., estaven sotmeses a uns horaris i unes normes.

Activitats

1. Cerca informació i explica quines activitats realitzaven els monjos en un monestir.

7. Artesans i Gremis

7.1. El Taller Artesà

El treball artesanal s'organitzava en xicotets tallers, el propietari dels quals era el **mestre artesà**, que disposava de les seues pròpies eines. Es tractava d'un treball manual, i en el mateix taller es realitzava tot el procés de producció.

L'**habitatge - botiga - taller** del mestre s'obria al carrer amb un gran finestral en la planta baixa. Tenia un símbol visible dels productes que elaborava.

Els artesans d'un mateix ofici solien agrupar-se per carrers que rebien el nom de la seua especialitat: adobers, argenters, tintorers, etc.

7.2. Els Gremis

Per a controlar la producció i la qualitat dels seus productes, els mestres artesans de cada ofici s'organitzaven en **gremis**.

El **gremi** es preocupava de mantenir el compliment d'una sèrie de **normes**: ningú podia realitzar el seu ofici en una ciutat sense el permís del gremi, tots els mestres artesans havien de treballar les mateixes hores, utilitzar el mateix tipus d'eines i elaborar els productes amb materials que el gremi facilitava al mateix preu. El gremi també vigilava la qualitat dels articles i el seu preu final.

Els gremis s'organitzaven **jeràrquicament**. En la base es trobaven els **aprenents**, començaven als set anys, vivien amb el mestre, els alimentava i els vestia, però no cobraven cap sou.

Si dominaven l'ofici se'ls feia una prova de la seua habilitat i, si la superaven, ascendien a oficials, la qual cosa els permetia cobrar un sou escàs.

Si milloraven el seu ofici i eren capaços de realitzar una obra mestra, el gremi podia acceptar-los com a **mestres artesans**, la qual cosa els permetia establir el seu propi taller.

Activitats

L'ELOGI DELS OFICIS

A mitjan segle XII, l'autor de la llegenda de Perceval descriu així una ciutat:

I veu els carrers
totes plenes de bons obrers
que feien diversos oficis;
tal com els oficis són diversos,
aquest fa elms i aquest llogues,
aquest corretges i aquest esperons,
i aquest brunyeix les espases.
Aquest maçola draps i aquest teixix,
aquest els pentina i aquest els ton.
Uns plata i or fonen.
Aquest fa riques i belles obres,
copes, gots grans i escudelles,
i joies amb esmalts.
Es podria haver pensat i dit
a la ciutat sempre havia comprat
tan plena de riquesa estava:

cera, pebre, porpra,
xicotetes pells grises
i tota classe de mercaderies.

- Fes una relació dels oficis que es descriuen en el text.
- Quina visió ofereix l'autor que de la ciutat medieval?

8. La Ciutat Medieval

8.1. Com Eren les Ciutats?

Les ciutats medievals estaven completament envoltades de **muralles**. A l'interior del recinte emmurallat es trobaven els habitatges, moltes vegades amb horts, i els edificis singulars. També hi havia hospitals, escoles, hostatgeries, etc.

Els **carrers** eren estrets, brutes, escassament empedrades i sense voreres. La gent passava amb cura entre les deixalles que es tiraven des de les cuines de les cases i procurava no entropessar amb animals domèstics que rondaven pels carrers. La majoria de ciutats no coneixien les **clavegueres**.

L'**escassa higiene** urbana i la proliferació de les puces i les rates afavorien la difusió de **malalties** (còlera, tifus, pesta...). Els incendis eren freqüents a causa de la utilització de la fusta en les construccions i la proximitat que hi havia entre les cases.

8.2. Els Habitants de la Ciutat

La **burgesia** constituïa un grup social. La base de la seua riquesa no era la terra, sinó les mercaderies, els vaixells, els immobles, i sobretot, els diners.

Els burgesos eren **hòmens i dones** lliures que no depenien de cap senyor feudal ni estaven obligats a treballar per a ell. Es podia distingir entre l'**alta** (grans comerciants, banquers, etc.) i **xicoteta burgesia** (mestres artesans i xicotets comerciants).

La resta d'habitants de la ciutat eren més humils (oficials, aprenents, criats).

Els **jueus** vivien en barris separats (**aljames** o **jueries**) que es tancaven a la nit. Alguns eren banquers, orfegres o excel·lents metges; i també hi havia funcionaris reals o ambaixadors.

Les ciutats van formar **comunes** o assemblees de tots els veïns per a organitzar el seu govern. Més tard es van triar magistrats (regidors) dirigits per un **alcalde** o **burgmestre**.

L'**Ajuntament** era l'edifici on es reunien l'alcalde i els regidors.

A c t i v i t a t s

1. Explica les principals característiques de la ciutat medieval.
2. Quines conseqüències creus que tenia l'escassa higiene de les ciutats?
3. Quina funció tenien els ajuntaments a les ciutats de l'Edat mitjana?

2

La Revolució Francesa

Tema 2: LA REVOLUCIÓ FRANCESA

1. La Revolució Francesa

1.1. La Societat Francesa

En l'últim quart del segle XVIII França comptava amb una població aproximada de 25 milions d'habitants. D'aquests, 23 milions eren llauradors que treballaven en xicotetes propietats pertanyents a un senyor:

- Han de treballar les terres del seu senyor.
- Complir les seues obligacions senyorials.
- Pagar els impostos directes al Rei.
- Comprar productes com la sal, el vi, el pa (impostos indirectes).

1.2. Els Poders en la Societat Prerrevolucionària

a) El poder del rei

- Fa les lleis
- jutja
- Executa i dirigeix el govern del país
- Estableix l'administració, els seus homes i institucions

b) El poder de la noblesa

- Tradició
- Rendes
- Títols, herències, possessions i terres

Desitjos i peticions de la noblesa: Conservar els privilegis històrics, els territoris que posseeixen i l'exempció d'impostos.

c) El poder de la burgesia

- Estudis
- Mitjans de producció
- Diners
- Indústria
- Comerç

Desitjos i peticions de la burgesia: Igualtats polítiques, lliure circulació dels productes i igualtat d'impostos.

Les queixes: Davant la gravetat de la situació econòmica del regne i les tensions que dividien al país, el Rei decideix convocar els Estats generals (1788) en els quals participaven els tres estaments del regne.

Davant aquesta situació es va utilitzar un sistema que consistia a arreplegar els descontentaments i les queixes de cada estament.

2. Causes de la Revolució Francesa

a) Econòmiques: A partir de 1760 França travessava una gran crisi a causa d'una sèrie de factors;

- **Endeutament de l'Estat** a conseqüència de les guerres amb Anglaterra i l'ajuda prestada als colons nord-americans.
- **Males collites** que fa que puge el pa el que provoca revoltes entre les classes populars, a causa de les grans fams de l'època.
- **El manteniment del luxe de la Cort**, la qual cosa obliga la Hisenda Real a prendre mesures com va ser l'increment dels impostos i la seua extensió als estaments privilegiats.

b) Socials: Tots els grups socials tenien motius de queixes:

- Els grups privilegiats no volien pagar nous impostos.
- Els burgesos desitjaven un major protagonisme polític.
- Les classes populars de les ciutats patien l'aclaparament de la pujada del pa.
- Els llauradors desitjaven l'abolició dels privilegis feudals.

c) Polítiques: Provocades per:

- L'absolutisme del rei Lluís XVI i el luxe de la seua cort (M. Antonieta) impossible de mantenir sense crear nous impostos.
- El buit de poder motivat per l'actitud del sobirà i dels seus ministres.

d) Ideològiques: Els filòsofs il·lustrats francesos inspiren en gran manera als líders de la revolució i es repeteixen en les proclames i textos revolucionaris:

- La crítica de les institucions, la separació Església - Estat efectuada per **Voltaire**.
- La doctrina de la sobirania nacional i l'elaboració de constitucions efectuada per **Rousseau**.

- La divisió de poders (legislatiu, executiu i judicial) juntament amb la defensa del parlamentarisme són idees de **Montesquieu**.

Activitats

1. Com era la situació de la pagesia a França a la fi del segle XVIII?
2. Quins problemes econòmics tenia França entre 1788 i 1789?
3. De quina forma van afectar les males collites als llauradors i a les classes pobres de la ciutat?
4. Per què els grups privilegiats s'oposaven a una reforma fiscal?
5. Per què van ser convocats els Estats Generals?
6. Quines reformes proposaven l'aristocràcia i el clergat? I la burgesia?
7. Analitzem les queixes del Tercer Estat

Dins del Tercer Estat les diferències eren notables. Mentre els llauradors i ciutadans tenien problemes de subsistència, els burgesos veuen la seua principal preocupació en la igualtat de drets.

Vegem les diferències que mostren els membres del Tercer Estat en les seues reivindicacions dels Quaderns (Cahiers):

Cahiers llauradors	Cahiers burgesos
• Igualtat de tots davant els impostos • Alleujament de la pressió fiscal • Supressió de les càrregues i drets feudals • Reglamentació i taxació del comerç	• Garantia de llibertats civils i polítiques • Reforma de l'Estat i de l'Administració • Accés de tots els francesos a tots els càrrecs • Llibertat de comerç

Mentre el poble demanava sobretot una millora de les seues condicions de vida, la burgesia aspirava al domini polític, a la llibertat de negocis, a la satisfacció dels seus drets individuals. Basta comparar aquests desitjos amb la Constitució de 1791 per a veure que en ella va cristal·litzar tot el programa de

la burgesia. Per això, la Revolució francesa, malgrat les seues indubtables mesures en favor del poble, va ser una revolució burgesa, protagonitzada per la burgesia i realitzada a favor seu.

- *En què centra el llaurador les seues reivindicacions?*
- *Quina és la principal preocupació de la burgesia?*
- *Compara els “Cahiers” que hem vist ara amb el titulat “Quadern de queixes de la Bailia de Nancy”.*
 - *Quines reivindicacions apareixen en la pagesia?*
 - *Quins en la burgesia?*

La burgesia desitja abans de res una constitució.

- Discuteix en grup: Què és una constitució? Anota les teues conclusions.

TEXTOS

El Poder Absolut del Rei

“És només en la meua persona on resideix el poder sobirà, el caràcter propi del qual és l'esperit de consell, de justícia i de raó: és a mi a qui deuen els meus cortesans la seua existència i la seua autoritat; la plenitud de la seua autoritat que ells no exerceixen més que en el meu nom resideix sempre en mi i no pot tornar-se mai contra mi; només a mi pertany el poder legislatiu sense dependència i sense divisió; l'ordre públic emana de mi, i els drets i els interessos de la Nació, dels quals se sol fer un cos separat del Monarca, estan units necessàriament al meu i no descansen més que a les meues mans”.

Lluís XVI: Discurs en el Parlament de
Paris, 3 de març de 1766

Cap home ha rebut de la naturalesa el dret a manar als altres. La llibertat és un regal del cel, i cada individu de l'espècie té dret a gaudir d'ella tan prompte com gaudeix de la raó. Si alguna autoritat ha establert la naturalesa és la del poder patern, però el poder patern té límits i en l'estat natural acabaria com als fills estigueren en condicions de governar-se. Qualsevol altra autoritat té un origen diferent de la naturalesa. I procedeix de dues fonts: o la força i la violència de qui s'ha apoderat d'ella, o el consentiment dels qui a ella s'han sotmès per un contracte establert o suposat entre ells i aquell a qui han conferit l'autoritat.

D'altra banda, el govern, encara que hereditari en una família i en mans d'un només, no és un bé particular, sinó un bé públic que, per consegüent, no pot ser arrabassat mai al poble, l'únic al qual pertany essencialment i en plena propietat. En una paraula, la corona, el govern i l'autoritat política són béns el propietari dels quals és el cos de la nació, dels quals els prínceps són usufructuaris, ministres i depositaris.

- a) Quins eren els aspectes negatius de les societats de l'Antic Règim?
- b) Qui posseïen tot el poder? En què es basava aqueix poder?
- c) Quins arguments utilitzen Lluís XVI i Diderot per a defensar les seues posicions? Quin tipus de pensament i forma de govern representa cadascun d'ells? Llig els documents.

3. Desenvolupament i Etapes de la Revolució Francesa

Els esdeveniments els agruparem en tres períodes: la revolució burgesa, la república democràtica i la república burgesa.

3.1. La Revolució Burgesa (1789 - 1792)

Quan el rei va tenir coneixement de la crítica situació de les seues finances autoritza els seus ministres a prendre mesures per a solucionar el problema, l'única manera de compensar aqueix **dèficit**, a la qual cosa es neguen rotundament el clergat i la noblesa, exigint la convocatòria dels **Estats Generals** (Parlament francès) on es debatiria la qüestió dels impostos pels representants nacionals reunits en estaments: noblesa, clergat i Tercer Estat.

El 5 de maig de 1789 el rei va inaugurar els Estats Generals. El Tercer Estat ja havia aconseguit que el seu número fora el doble que el dels altres dos estaments. Ara demanava que cada membre de l'assemblea tinguera un vot (es votava per estaments i no per membres), però la noblesa, el clergat i el mateix rei s'oposaven: volien que es votara per estaments. D'aquesta forma la noblesa i el clergat sumaven dos vots i podien defensar els seus privilegis imposant-se sempre al Tercer Estat.

A la vista d'aquesta situació, el Tercer Estat es va reunir per separat en una sala pròxima anomenada "joc de la pilota" i, amb la unió d'alguns nobles i membres del clergat, va jurar no dissoldre's. És el que es coneix com a **Jurament del joc de Pilota**.

El dia 9 de juliol, l'Assemblea es va proclamar Asamblea Nacional Constituent.

Aquest fet suposava:

- L'Assemblea representava a l'autèntica nació francesa.
- El poder absolut del rei se substituïa per la sobirania nacional, és a dir, el poder el tenia el poble francès.

La reacció del rei va ser manar a les tropes perquè voltaren París, però el poble va defensar la Revolució. El 14 de juliol es va produir l'assalt i presa de la Bastilla, antiga presó i símbol de l'Absolutisme. Aquest fet va fer que la Revolució s'estenguera a les ciutats i els camps; a la fi de juliol es van cremar títols nobiliaris i es van assaltar castells.

3.1.1. L'Assemblea Nacional Constituent

L'Assemblea Nacional Constituent va realitzar tres reformes fonamentals:

- Abolició del règim feudal.
 - abolició del sistema feudal i del delme, tots els privilegis i drets senyorials sobre els llauradors quedaven derogats.
 - molts llauradors es van quedar amb les terres que treballaven.
- Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà.
 - la llibertat individual.
 - la igualtat davant la llei.
 - el dret a la propietat privada.
 - la sobirania nacional.
- Constitució de 1791.

En aquesta s'estableixen els principis i les normes generals que regulen el funcionament de l'Estat:

- la separació de poders (legislatiu, executiu i judicial).
- els òrgans que els exercien, és a dir, parlament, govern i jutges.
- els drets i llibertats dels ciutadans.
- la forma de govern, monarquia constitucional.
- el dret al vot, sufragi censatari.

L'Assemblea es va dissoldre i es van convocar noves eleccions. L'1 d'octubre es va formar la nova Assemblea Legislativa.

3.1.2. L'Assemblea Legislativa

Davant aquesta situació, el rei es resistia als canvis i finalment la monarquia va ser suprimida.

L'Assemblea Legislativa, davant la pressió popular no va tenir més remei que tornar a convocar eleccions per a formar una nova assemblea, anomenada Convenció, que s'encarregaria de portar a França un nou règim. Aquesta vegada el dret a vot es va concedir a tots els homes majors de vint-i-cinc anys, és el que es coneix com a sufragi universal masculí.

Activitats

1. Qui formaven l'Assemblea Nacional?
2. Què és una Constitució? Constitució i Monarquia Absoluta són antagòniques?

3. Segons la Constitució de 1791. Quins poders té l'Assemblea Nacional? Quins poders té el Rei?
4. Creus que aquesta monarquia es pot qualificar d'absoluta? Per què?
5. Què vol dir sufragi censatari? Qui queden exclosos del poder? Et sembla un sistema democràtic?

3.2. La República Democràtica (1792 – 1795)

En aquesta etapa es produeixen les reformes més radicals que la burgesia acceptarà perquè necessita el suport del poble per a salvar la revolució de les potències estrangeres absolutistes.

3.2.1. Proclamació de la República

El 20 de setembre es va inaugurar la Convenció, i el 22 es va proclamar la república. Estava composta per 750 diputats, la gran majoria d'ells burgesos.

La burgesia moderada formada pels anomenats **girondins**, va obtenir la majoria de vots. Prompte es va veure pressionada per altres grups més radicals de la xicoteta burgesia, denominats **jacobins**, i pel poble de París (els **sans-culottes**) que sol·licitaven reformes més radicals.

La primera mesura que va realitzar la Convenció va ser considerar culpable de traïció al rei i executar-lo.

3.2.2. La Guerra

Les potències europees (Anglaterra, Prússia, Àustria i Espanya) van envair França. Alguns grups dirigits per nobles i clergues també es van revoltar per a acabar amb la revolució.

Lavors es va produir l'aliança entre els jacobins i els sans-culottes, als quals la Convenció va cedir el poder. Personatges com **Robespierre**, **Danton** i **Marat** van posar en pràctica una política d'emergència:

- Es va mobilitzar a prop de 500.000 homes per a l'exèrcit.
- Es van organitzar tribunals revolucionaris que van executar a unes 40.000 persones, entre elles a la ex - regna Maria Antonieta. És l'etapa coneguda com **el Terror**.

Però aquesta aliança no dura molt, el poble volia anar més lluny, la burgesia moderada considerava la situació excessiva i els jacobins es van quedar a soles. Robespierre és detingut i guillotinat. És el colp d'estat termidorià (juliol 1794).

INFORME SOBRE ELS SANS-CULOTTES

L'expressió *sans-culottes* significa literalment 'sense calçons'. El terme està relacionat amb les maneres i costums de l'època, ja que llavors els sectors socials més acomodats vestien amb unes calces curtes i ajustades (els

culottes), mentre que molts membres del Tercer Estat portaven pantalons llargs.

Sota aquest malnom, usat al principi de manera despectiva i exhibit posteriorment per ells mateixos amb orgull, s'incloïa a un grup heterogeni de persones; treballadors independents, xicotets comerciants i artesans fusters, sastres, etc. No s'incloïen entre ells ni als més pobres, ni a la burgesia acomodada.

Els *sans-culottes* constituïen, pel seu elevat nombre, una part important del Tercer Estat de la capital francesa. Durant generacions es van trobar exposats a nombroses injustícies i contínues vexacions per part dels estaments privilegiats. Havien, doncs, acumulat odi i rancor cap als qui gaudien de tots els luxes.

L'inici de la Revolució va significar, per a molts d'ells, el moment de la seua venjança. En esclatar aquella, els *sans-culottes* es van convertir en la força de xoc popular que va assaltar la Bastilla i el palau de les Teuleries. També van constituir la base fonamental de l'exèrcit francès que es va enfrontar a les potències absolutistes europees.

Entre 1792 i 1795, els *sans-culottes* van ser els protagonistes de l'escena política revolucionària. Assistien als debats de l'Assemblea i allí encoratjaven els representants radicals que amb major cremor defensaven els durs càstigs per als acaparadors d'aliments o la fixació d'un preu màxim per als productes de primera necessitat.

Finalment, cal assenyalar que la pressió que van exercir sobre els diputats a l'hora de votar sobre la condemna a mort de Lluís XVI va resultar decisiva perquè el monarca acabara en la guillotina.

Activitats

1. Qui eren els *sans-culottes* i d'on procedeix tal denominació?
2. Explica el sentit de la frase "L'inici de la Revolució va significar, per a molts d'ells, el moment de la seua venjança", Contra qui anava dirigit el seu rancor? A què es devia aquest?
3. Quin paper van exercir els *sans-culottes* en la Revolució?

3.3. La República Burgesa (1795 – 1799)

El poder passa a les mans de la burgesia moderada, es torna a les postures que havien defensat els girondins en les primeres fases de la Revolució. Per a això, va anul·lar totes les mesures preses durant el govern dels jacobins i va preparar una nova constitució (agost de 1795).

- En aquesta Constitució es conserva el règim republicà.
- El poder executiu recau en el **Directori** (compost per cinc membres).
- Es torna al sufragi censatari.
- Es creen dues assemblees; el **Consell d'Ancians** i el **Consell dels Cinc-cents**.

En política exterior: Es van signar tractats de pau amb les potències europees. No obstant això, amb Àustria i Anglaterra no va ser possible i la guerra va continuar.

En política interior: Es va produir la revolta dels grups populars i la pressió dels partidaris de la monarquia. La burgesia es va veure atacada pels dos fronts.

Davant aquesta situació el Directori va cercar el suport de l'exèrcit, en el qual començava a destacar la figura de **Napoleó Bonaparte**, el qual aconseguirà importants triomfs militars a l'estranger.

A la seua volta a París, la situació havia empitjorat i Napoleó dona un colp d'estat el 9 de novembre de 1799 i instaura el **Consolat**.

Activitats

1. Per què la burgesia moderada va abolir les conquestes més democràtiques de la Convenció?
2. Et recorden les mesures preses pel Directori a les d'alguna altra etapa de la revolució?
3. Completa el següent quadre sinòptic.

3

La Revolució Industrial

Tema 3: LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL

1. La Revolució Industrial

El terme Revolució Industrial fa referència al conjunt de transformacions econòmiques que van ocasionar un enorme creixement dels diversos sectors de l'economia (agricultura, ramaderia, indústria, comerç, transport, finances, etc.). Aquest procés es va iniciar a Gran Bretanya durant la segona meitat del s. XVIII i es va estendre per Europa continental, els Estats Units i el Japó al llarg del s. XIX.

Aplicar el maquinisme a la indústria multiplica de manera insospitada la producció de béns, provocant profundes transformacions econòmiques i socials. Aquest conjunt de transformacions es va efectuar de forma continuada però va tenir una llarga duració i no es pot assenyalar una data concreta (1740, 1769, 1780...).

La Revolució Industrial va provocar un canvi en profunditat de les activitats econòmiques i socials que va transformar l'antiga estructura agrària senyorial en el capitalisme burgès, que les seues principals característiques són:

- Llei de l'oferta i la demanda (revolució comercial), que amplia el mercat intern i extern.
- La modernització de l'agricultura (revolució agrícola) afavorida per l'augment de la població (revolució demogràfica) i la legislació d'un govern reformista (revolució política des del s. XVIII).
- L'emigració del camp a la ciutat (on hi ha més ocupació deguda a la revolució industrial).
- Una nova indústria basada en el maquinisme, en la qual la fàbrica (factory system) substitueix al taller artesanal i al treball a domicili (domestic system). Aquesta Revolució Industrial aplicada al transport i a les comunicacions (ferrocarril, vaixell de vapor) ocasiona una revolució en els transports.
- L'acumulació de capital procedent dels beneficis agrícoles i comercials i la necessitat de crèdits per a instal·lar empreses (revolució financera i bancària).

2. Estructura Econòmica de la Societat Agrària Tradicional

Es coneix com a societat agrària aquella en què el sector primari -agrícola i ramader- predomina sobre els altres sectors de l'economia. És el cas dels països subdesenvolupats actuals i el dels països europeus durant l'Antic Règim.

Les característiques de les societats agràries de l'antic règim són les següents:

- a) **Demografia natural:** La societat no tenia cap mètode de control sobre la natalitat i la mortalitat; ambdues eren molt elevades. L'elevada mortalitat era a causa de guerres, fams, epidèmies, collites arruïnades per sequeres, gelades, inundacions, saquejos, deficiències higièniques i sanitàries, etc. En èpoques d'expansió econòmica la població tendia a créixer, però les crisis de subsistències limitaven el creixement amb mortalitats elevades. Era una societat mal alimentada, on l'esperança de vida era molt baixa.
- b) **Predomini de l'agricultura:** L'agricultura ocupava quasi el 90% de la població activa i era la primera font de riquesa. El llaurador havia de pagar impostos i càrregues derivades dels senyorius territorial i jurisdiccional i, a més, els impostos al rei i els delmes a l'Església. Conseqüència: els llauradors no posseïen més que el just per a viure i renovar la collita.
- c) **Escassa importància de la indústria:** La indústria depenia de l'agricultura. L'absència de mecanització i la falta d'especialització feia que la productivitat fora baixa. Les formes d'organització industrial eren dues: la indústria artesana a les ciutats, reglamentada pels gremis, i la indústria domèstica rural. Predominava la indústria dispersa sobre la concentrada. El tèxtil era el primer sector.
- d) **Inexistència d'un mercat nacional:** La lentitud i carestia del transport terrestre i les duanes interiors dificultaven el comerç entre les diferents regions. Els intercanvis es produïen només en l'àmbit local o comarcal. A més, el baix poder adquisitiu dels llauradors feia que no hi haguera demanda sinó autoproveïment.
- e) **Escàs desenvolupament de l'economia monetària i del sector financer:** El sistema monetari era arcaic i complicat. El paper moneda tenia poc desenvolupament. Part de la població no usava la moneda i practicava la barata. Sovint els salaris es pagaven en espècie. El sistema bancari era molt deficient.
- f) **Estancament econòmic:** L'escassa productivitat de l'economia de l'Antic Règim i el baix nivell de vida de la població provocava un estancament econòmic permanent. El cicle sempre era el mateix: una bona collita elevava el nivell de vida i augmentava la demanda de productes. La indústria i el comerç es beneficiaven de l'expansió agrària. Però les males collites determinaven una nova situació de crisi. L'expansió quedava anul·lada i es tornava a l'estancament.

3. Els Factors de la Revolució Industrial

La Revolució Industrial va començar a la fi del segle XVIII a Anglaterra a causa de la confluència d'una sèrie de factors de tipus econòmic -relatius a la

població, l'agricultura, el comerç o la tecnologia- com a polítics i socials. El fet que es donara a Anglaterra i no en un altre lloc es deu al fet que allí els canvis es van donar tots sincronitzats: quan estava canviant l'agricultura, va augmentar la població i van aparèixer noves indústries que creixien perquè tenien mà d'obra abundant i mercats on vendre.

3.1. Inici de l'Explosió Demogràfica

Entre 1750-80 es produeix una etapa de transició demogràfica, la mortalitat baixa i se situa en el 20‰ i la natalitat roman alta; la població en poc més de 100 anys es duplica.

Per què creix la població?

- a) L'increment de la producció agrícola va millorar l'alimentació de les persones i la resistència a les malalties. La introducció de la rotació dels cultius diversifica les dietes.
- b) Les epidèmies de pesta es van eliminar gràcies a les millores en la higiene de les cases i de les ciutats. La conjunció d'aquests elements va reduir la mortalitat catastròfica.
- c) Difusió de la creïlla: es canvia el guaret per tubercles i plantes farratgeres com el trèvol i el nap; això fa que la producció i el rendiment de la terra augmentara.
- d) Millores en el transport: permet la distribució dels productes agraris per les regions interiors mal proveïdes.
- e) Desenvolupament de la sanitat, millores higièniques, recollides de fems, clavegueram, proveïment d'aigua, etc.
- f) Tot això produeix un èxode rural a conseqüència de l'augment de la població rural i la creixent dificultat per a guanyar-se la vida en el camp. Les causes són els encerclaments i les desamortitzacions, així com l'enfonsament de l'artesanía tradicional i de la competència del blat americà.
- g) La mecanització de l'agricultura va permetre proveir-se a una població urbana creixent (a conseqüència de l'èxode rural). No tots els que abandonaven el camp es dirigien a les ciutats, uns altres es dirigien cap a Amèrica o Austràlia.

3.2. La Revolució Agrícola Anglesa

La major pressió demogràfica va fomentar un important increment de la producció agrícola per a fer front a la necessitat d'aliments i assegurar així l'augment de la població.

Anglaterra tenia a principis del segle XIX molts xicotets propietaris agrícoles, amos de xicotetes parcel·les repartides en àrees disperses i organitzades en un règim d'**openfield**. Aquesta parcel·lació suposava acords comunitaris per al seu cultiu, ajustats a regles comunes: deixar en guaret una tercera part de la terra, homogeneïtzar les tècniques, els tipus de cultiu, etc.

Era una agricultura conservadora, ja que les seues normes col·lectives impediien els intents de renovació.

Per a fer possible la iniciativa personal, el Parlament va donar entre 1700 i 1800 diversos centenars de **Enclosures Acts (Llei de camps tancats)**, autoritzant voltar les propietats i donant llibertat per al seu cultiu. Després d'aquesta mesura estava la pressió de la noblesa latifundista. Els llauradors que no van poder voltar les seues parcel·les per falta de capital i de terra es van arruïnar i van perdre les seues terres. Apareixen a conseqüència d'aquestes pèrdues jornalers o miserables que viuen de la caritat pública. Uns pocs llauradors mitjans (yeomen) s'enriqueixen i, sobretot, els nobles (landlords) incrementen les seues propietats amb la compra de la terra als llauradors arruïnats, que les van transformar amb criteris industrials: millora en les tècniques, cerca de beneficis per la major productivitat i producció per a un mercat més ampli.

La rotació de cultius triennal de l'openfield (cereal, pastures i guaret) va ser substituït per la **"Rotació científica"**. La més coneguda va ser el sistema de **Norfolk, Mr "Turnip"**, consistent en la rotació quadriennal de blat, ordi, naps i trèvol (uns adoben i uns altres desgasten).

Això va permetre una **ramaderia intensiva establada**, amb races selectes de corders i vaques. També va millorar l'**utiltatge agrícola**, amb la **sembradora mecànica de Jethro Tull**, que depositava la llavor en el solc i l'ús de l'**arada de ferro** en lloc del de fusta.

Conseqüències d'aquests canvis agrícoles són:

- a) Desplaçament de mà d'obra del camp a la ciutat (èxode rural).
- b) Producció per al mercat, la qual cosa permet el proveïment de les naixents ciutats industrials i facilita el seu creixement.
- c) Acumulació de capital pels latifundistes, una part del qual va finançar l'enlairament industrial.

3.3. Creixement del Comerç

En els segles XVI i XVII el comerç internacional es va incrementar. Al llarg del segle XVIII el comerç anglés va créixer molt, sobretot el "comerç triangular" entre Anglaterra, Àfrica i Amèrica. Els vaixells anglesos carregaven teixits, fusells i altres productes manufacturats en ports com Liverpool i Bristol i els venien a Àfrica on compraven esclaus que després venien a Amèrica. La venda dels esclaus els facilitava diners per a comprar cotó i altres matèries primeres americanes que venien a Europa i Anglaterra.

A més, prompte van introduir millores en els camins interiors d'Anglaterra i es van construir molts canals navegables. El transport de productes i mercaderies va ser més fàcil, es va abaratir i va poder augmentar en volum gràcies a les millores tècniques.

3.4. Noves Millores en el Transport

La demanda creixent va arribar a tots els sectors productius: la llana, la construcció, els ciris, el paper, el coure, els ganivets, etc. A més va fer necessària una millora en els transports perquè es feia necessari transportar més i més ràpid. Però fins que no es va aplicar el vapor als sistemes de transport no es va produir una millora qualitativa en la seua rapidesa. Les primeres aplicacions del vapor al transport són de principis del XIX: **en 1806 Fulton va construir un vaixell mogut pel vapor i Hedley i G. Stephenson van construir locomotores a vapor en 1813 i 1814.**

En 1825 es va posar en funcionament la primera línia de ferrocarril de mercaderies. A partir d'aquest moment el ferrocarril va anar estenent-se progressivament per tota Europa i es va convertir en el mitjà de transport més important de la societat industrial del segle XIX. La seua construcció va modificar extraordinàriament el paisatge i les ciutats.

En el transport marítim, el vapor no es generalitzarà fins a ben entrada la segona meitat del segle XIX.

3.5. Les Innovacions Tècniques i el Desenvolupament Industrial: el Tèxtil i la Siderúrgia

Els canvis en l'agricultura van espantar als pobres i desheretats a treballar a domicili. La conversió en assalariats va fer que hagueren de comprar tot el que necessitaven: la demanda va augmentar.

De tots els sectors d'activitat artesanal, els que més prompte van veure com creixia la seua demanda van ser el del tèxtil i el del ferro. La revolució industrial va substituir a poc a poc el taller artesà per la màquina. **La primera fase de la industrialització va unida als sectors tèxtil, siderúrgic i al vapor.**

- **En el cas del tèxtil**, la forta demanda de teixit de cotó per a vendre en el mercat exterior i l'interior va fer que fóra aquest sector el primer a introduir millores tecnològiques que permeteren produir més.
- **En el cas del ferro**, la demanda per a màquines en l'agricultura i en la indústria tèxtil va fer que se cercara com millorar la qualitat del producte. Innovacions com el carbó de coc, la pudelació i el laminatge van millorar la qualitat de les màquines fent-les més sòlides i resistents.
- **Una nova font d'energia: el vapor.** La introducció de màquines automàtiques mogudes pel vapor de l'escocès James Watt en 1769 va ser l'invent més important d'aquesta primera fase d'innovació tècnica per a la fabricació industrial, i es va produir per primera vegada a Anglaterra en el sector tèxtil del cotó. Es van inventar màquines per a filar i teixir que van multiplicar la capacitat productiva, a pesar que aquesta fibra no es produïa a Gran Bretanya i era necessària importar-la. Però era més barata utilitzar-la. Per contra, el ferro i, sobretot, el carbó eren abundants a Anglaterra i van servir de base per al creixement de la mineria i de la indústria metal·lúrgica. Anglaterra es va convertir en la primera potència econòmica del món.

3.6. L'Expansió de la Industrialització

Quan va arribar a Anglaterra el creixement econòmic i van deixar de notar-se els efectes de les crisis de subsistències, tots els països pretenien semblar-se-li econòmicament. Però la resta de països tenien una manca o una altra per a poder iniciar un procés semblant a l'anglès.

Els primers països que es van industrialitzar van ser Bèlgica, que en 1848 ja competia amb les produccions angleses, i França. Després es van sumar Alemanya, els Països Baixos i Suïssa. L'Europa mediterrània va tenir més dificultats per a pujar-se al tren industrial. Cap a finals del segle XIX només algunes zones d'Espanya i Itàlia es poden considerar industrialitzades.

A Europa oriental dominó, al llarg del segle XIX l'Antic Règim. Fora d'Europa només dos països es van industrialitzar: els Estats Units i el Japó.

RECORDA

- Les enclosures provoquen canvis socials i d'organització en la producció agropecuària.
- L'increment de la producció agrària afavoreix l'explosió demogràfica, la qual cosa permet nous increments de la producció agrícola.
- Els primers sectors artesanals en els quals es produeixen canvis tecnològics revolucionaris són el tèxtil i la siderúrgia.
- La invenció de la màquina de vapor i la seua aplicació a la resta de màquines va permetre l'aparició de les fàbriques modernes i del ferrocarril.

3.7. Conseqüències de la Revolució Industrial

- a. Va tenir com a principal conseqüència la creació d'un nou tipus de societat. Es va produir un canvi econòmic i social que va donar lloc a una societat capitalista industrial.
- b. Després de la Revolució Industrial la majoria de la població es dedica d'una manera o altra a la indústria.
- c. La fàbrica va desplaçar al taller artesà i en ella es concentren treballadors i màquines.
- d. Augmenta el nombre d'habitants de les ciutats de manera constant i sorgeixen els problemes de contaminació.
- e. La societat es divideix en classes socials i no en estaments, és a dir, la diferència entre els ciutadans no es basa en els privilegis si no en les riqueses.

Les dues classes socials que ara es configuren són:

1. El proletariat: no és propietari i treballa per un sou.

2. La burgesia: propietària de la terra, de les fàbriques o dels vaixells.

A més, s'origina un xicotet grup de quadres tècnics: enginyers, advocats, metges, etc., que ocupen una posició intermèdia i se'ls denomina classe mitjana.

- f. Es formen les primeres associacions en defensa dels treballadors i amb elles el moviment obrer.
- g. S'augmenta la desigualtat entre els països que s'han industrialitzat i aquells que no ho han fet.
- h. Les crisis agràries i de subsistència van desaparèixer.

VOCABULARI

- **Enclosure:** Acte de posar una barrera o tanca en una propietat agrícola.
- **Fàbrica:** Establiment on les màquines de vapor aporten l'energia que mou altres màquines i on els treballadors només controlen un procés productiu repetitiu.
- **Màquina:** Eina que incorpora altres eines més senzilles i que permet transformar qualsevol tipus d'energia en treball.
- **Maquinisme:** Ús generalitzat de les màquines per a substituir mà d'obra.
- **Producció:** Suma de béns elaborats en una parcel·la de terra o en una indústria.
- **Productivitat:** És la relació entre la quantitat de productes elaborats i la quantitat de treball utilitzat per a obtenir-los.
- **Pudelació:** Procés per a obtenir ferro o acer.

Activitats

1. Després de llegir la introducció i l'apartat dels canvis en l'agricultura respon:
 - Per què es va donar la Revolució Industrial a Anglaterra?
 - Què són les enclosures? Quines van ser les seues conseqüències per al camp anglès?
2. Defineix mortalitat catastròfica i explosió demogràfica.
 - Quines són les causes del creixement de la població? Quina és la principal?
 - Quines van ser les conseqüències?

3. Fases del creixement de la població.
 - Quantes fases hi ha?
 - Com són les taxes de natalitat i mortalitat en cada fase? Què passa en el període en el qual es produeix el desfasament entre les taxes de natalitat i mortalitat?
 - Quina és la situació en la quarta fase?
4. Després de llegir l'apartat que parla dels transports i del comerç cita els llocs i els productes que intervenen en el comerç triangular.
5. Després de llegir l'apartat de les novetats tecnològiques, respon:
 - Per què va començar a créixer la producció del sector tèxtil del cotó?
 - Per què va créixer la demanda de ferro?
 - Qui són els que més contribueixen a millorar la qualitat del ferro?
 - Per què és important James Watt?
6. Avantatges i inconvenients que té l'aplicació del vapor als transports.
7. Fes una llista per ordre cronològic de totes les novetats tecnològiques que han aparegut fins ara en la unitat. Cerca en altres llibres i amplia el llistat.